

Klimaticko-energetická legislativa Evropské unie po roce 2016 s důrazem na tzv. Zimní balíček a Zelenou dohodu

Ing. Kateřina Novotná

OTE, a.s.

Nejpozději od roku 2007, po přijetí Smlouvy o fungování Evropské unie, tzv. Lisabonské smlouvy, se energetická politika Evropské unie začala prolínat s cíli ochrany klimatu a snižování emisí. Lisabonská smlouva doslova uvádí: „Požadavky na ochranu životního prostředí musí být zahrnuty do vymezení a provádění politik a činností Unie, zejména s ohledem na podporu udržitelného rozvoje.“ Ruku v ruce s tímto pojetím začaly v rámci Evropy sílit hlasy pro vyšší ochranu životního prostředí a transformaci průmyslu i energetiky.

Úvod

V roce 2009 byly stanoveny cíle 20% snížení emisí skleníkových plynů, 20% zvýšení energetické účinnosti a 20% podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektrické energie. Evropská unie se tak stala prvním velkým hráčem na světě, který si stanovil takto ambiciózní cíle. Podle analýzy Evropské environmentální agentury (European Environmental Agency, EEA), provedené o deset let později, Evropská unie svá předsevzetí splnila, a byla dokonce na dobré cestě ke splnění vyšších závazků do roku 2030.

Jen z tohoto stručného úvodu je patrná sílící potřeba provázanosti klimatické a energetické politiky EU. V podstatě dnes už nelze uvažovat o energetické politice, aniž bychom zároveň nehleděli na její klimatické aspekty. Přičemž jsme v situaci, kdy některé členské státy (včetně České republiky) stále plně neimplementovaly ani legislativu přijatou před více než třemi roky.

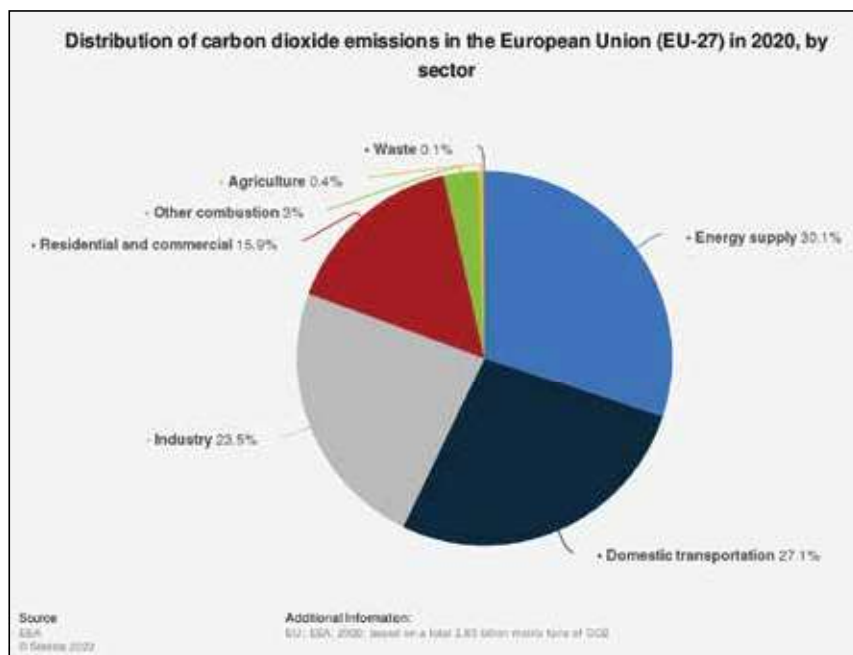
Už jen samotným výčtem evropských legislativních aktivit v oblasti životního prostředí a energetiky a vzhledem k dynamice tohoto odvětví musíme nutně získat pocit, že tempo integrace – a s tím souvisejících regulatorních zásahů – se bude v budoucnu zvyšovat. Podmínkou hlubší integrace je ale pochopitelně zachování stávajícího stavu demokracie a vlády práva ve státech EU, a nikoli rozklad celého současného systému prostřednictvím národních opatření, která v současné kritické situaci zaznívají z úst některých evropských představitelů. Již po přijetí druhého energetického balíčku v roce 2003 kritizovali někteří nestabilitu investičního prostředí

a zvýšenou míru nejistoty vyvolanou změnami legislativního prostředí. Nyní jsme v diametrálně odlišné pozici, kdy v dynamicky se měnícím prostředí nelze tržní stabilitu předvídat. Jisté však je, že energetická a klimatická politika EU půjdou i nadále ruku v ruce.

Evropská cesta ke klimaticko-energetické legislativě

V roce 2011 představil tehdejší komisař pro oblast energetiky Günter Oettinger strategii *Energy Roadmap 2050*. Konečným cílem této strategie bylo snížit emise CO₂ do roku 2050 o 80–95 % oproti roku 1990. Cíle redukce emisí vycházely z mezinárodních jednání, především pak jednání panelu Spojených národů (The Conference of Parties, COP) a Kjótského protokolu, který vstoupil v platnost v roce 2005 a prostřednictvím kterého se vyspělé země zavázaly snížit emise šesti skleníkových plynů s cílem zabránit oteplení atmosféry překračující 2° C. Ostatně jednání COP byla i později podnětem k další aktivitě Evropské unie na poli snižování emisí či ochrany životního prostředí.

Strategie Energy Roadmap 2050 položila základy pro hlubší propojení politik v oblasti energetiky a ochrany klimatu. Vzhledem k podílu energetického sektoru na emisích CO₂ se cíl musel nutně výrazně dotknout právě tohoto sektoru. Pozornost zákonodárců se tedy obrátila ke zvyšování energetické účinnosti a zároveň snižování emisí v energetice. Motorem změny měl být systém obchodování s emisními povolenkami (European Union

Obr. 1: Podíl emisí CO₂ v EU 27 dle sektoru ekonomiky
Zdroj: www.statista.com

Emission Trading System, EU ETS), který byl spuštěn v roce 2005 jako první velký systém obchodování s emisemi skleníkových plynů na světě. EU ETS však v následujících letech nedosáhl očekávaných výsledků, především kvůli volné alokaci povolenek a jejich celkovému přebytku, a později se dočkal zásadních změn.

Čistá energie pro všechny

V roce 2014 bylo jmenováno kolegium Evropské komise pod vedením Jeana-Clauda Junckera, jehož prioritou byla primárně zaměstnanost a růst, stejně jako vytvoření energetické unie, a přechod na čisté technologie měl být jejím motorem. Energetické úspory měly zároveň zajistit větší nezávislost a v dlouhodobém horizontu také úspory v dovozu fosilních paliv do EU. Další z priorit – digitalizace – měla být podpořena i v energetickém sektoru, například zaváděním chytrých sítí.

Ve světle výše uvedeného se zrodila rozsáhlá revize stávající evropské klimaticko-energetické legislativy, balíček Čistá energie pro všechny Evropany (Clean Energy Package nebo také tzv. Zimní balíček). Cílem balíčku bylo vytvoření energetické unie jednotného energetického trhu EU, který bude efektivní a zároveň nízkoemisní a zajistí bezpečné dodávky energie pro všechny Evropany. Balíček se měl stát úhelným kamenem přeměny evropské energetiky na „zelenou“ a prostřednictvím navržených změn mělo být dosaženo závazných cílů.

Hlavními prioritami balíčku bylo:

- Zvýšení energetické účinnosti: klíčovým sdělením balíčku bylo „energy efficiency first“, tedy energetická účinnost na prvním místě;
- EU jako leader v obnovitelných zdrojích;

- Důraz na spotřebitele: spravedlivé a jasné podmínky obchodu pro evropské spotřebitele.

Dne 30. listopadu 2016 představila Evropská komise balíček „Čistě energie“ obsahující 8 legislativních návrhů:

- **Návrh novely směrnice o energetické náročnosti budov**

- **Návrh novely směrnice o energetické účinnosti**

- Vytvoření strategie pro renovaci budov na národní úrovni – státních i soukromých, cíle pro renovace budov
- Zavedení cíle nejméně 32,5 % energetické účinnosti do roku 2030 a povinnost členských států dosahovat každoročních úspor ve výši 0,8 %

– Novely směrnic přijaty dne 30. května 2018

- **Návrh nařízení pro správu energetické unie**

- Rámec pro spolupráci mezi státy EU pro dosažení stanovených cílů a větší transparentnosti včetně kontrolních mechanismů
- Revize nařízení přijata dne 11. prosince 2018

- **Revize směrnice o obnovitelných zdrojích energie**

- Stanovení závazného celounijního cíle pro využití obnovitelných zdrojů (energie větru, slunce, vody, přílivu, geotermální energie, biomasa, biopaliva) ve výši 32 % do roku 2030, cíl 15 % propojení elektrizačních soustav jednotlivých států
- Možnost přeshraniční podpory projektů výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů
- Specifický cíl pro odvětví dopravy a pravidla výpočtu kapacity podílu obnovitelných zdrojů v dopravě
- Stanovení pravidel pro samospotřebitele energie („prosumers“)
- Zjednodušení a zrychlení povolovacích postupů pro výstavbu, modernizaci a provozu zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů
- Revize nařízení přijata dne 11. prosince 2018

- **Revize směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou**

- Důraz na roli koncového zákazníka, který je nově aktivním účastníkem trhu – konzumentem energie i jejím producentem („prosumer“)
- Směrnice zavádí řadu nových definic, například *inteligentní měřicí systém*, *nezávislý agregátor*, *občanské energetické společenství*
- Poprvé se v energetické legislativě objevuje pojem *Zranitelný zákazník a Energetická chudoba*
- Revize nařízení přijata dne 5. června 2019

- **Revize nařízení o vnitřním trhu s elektřinou**
 - Obecný rámec pro fungování jednotného energetického trhu
 - Změna designu trhu pro vypořádání většího objemu elektřiny z obnovitelných zdrojů, nastavení mechanismů flexibility (kapacitních mechanismů) a koncepční zásady jejich zavedení
 - Revize nařízení přijata dne 5. června 2019
- **Návrh nařízení o připravenosti k rizikům v sektoru elektřiny**
 - Zavedení společné metodiky pro identifikaci rizik a mechanismus vzájemné pomoci mezi členskými státy v případě krize v elektroenergetice
 - Revize nařízení přijata dne 5. června 2019
- **Revize nařízení o agentuře ACER**
 - Posílení pravomocí agentury v oblasti dohledu nad povinnostmi provozovatelů přenosových soustav
 - Posílení postavení agentury k národním regulačním orgánům
 - Revize nařízení přijata dne 5. června 2019

Revidovaná nařízení a směrnice byly přijaty ve třech vlnách – v květnu a prosinci 2018 a v červnu 2019. Legislativa zavedla řadu nových pojmů a postupů, ale politicky nejcitlivější byla témata energetické chudoby, kapacitních mechanismů v rámci revize *Nařízení o vnitřním trhu s energií*, které v podstatě otevřelo cestu plynovým elektrárnám jako přechodnému zdroji pro budoucí ozelenění energetiky. Velmi diskutované bylo pochopitelně také zvýšení cílů pro energetickou účinnost a podíl obnovitelných zdrojů v energetickém mixu členských států EU.

Komisař pro opatření v oblasti klimatu a energetiky Miguel Arias Cañete k přijetí balíčku uvedl: „*Jedná se o nejambicióznější soubor energetických návrhů, jaký kdy Evropská komise předložila. Byl přijat v rekordním čase s působivou podporou Evropského parlamentu a Rady. S jejím dokončením jsme energetickou unii EU – jednu z deseti politických priorit Junckerovy komise – proměnili ve skutečnost. Opravdu věřím, že urychlí přechod na čistou energii a poskytne všem Evropanům přístup k bezpečné, konkurenceschopné a udržitelné energii.*“

Urychlení transformace: Green Deal

Po odstartování nového pětiletého volebního období Evropského parlamentu a jmenování nového kolegia komisařů pod vedením Ursuly von der Leyen v druhé polovině roku 2019 přišla i změna politických priorit. V listopadu 2019 označil Evropský parlament současný stav za klimatickou nouzi a požadoval, aby Evropská komise navrhla opatření k udržení globálního oteplení pod 1,5° C, omezení emisí CO₂ o 55% do roku 2030, klimatické neutrality do roku 2050 a omezení globálních emisí z letecké a námořní dopravy.

Každé nové politické vedení s sebou samozřejmě přináší i svoje cíle, priority a vize. V tomto případě nešlo o kompletní změnu kurzu, důraz na klimatickou politiku jsme sledovali už v případě Junckerovy komise, podstatná byla ale rychlost a rozměr ambicí, které nové vedení přineslo.

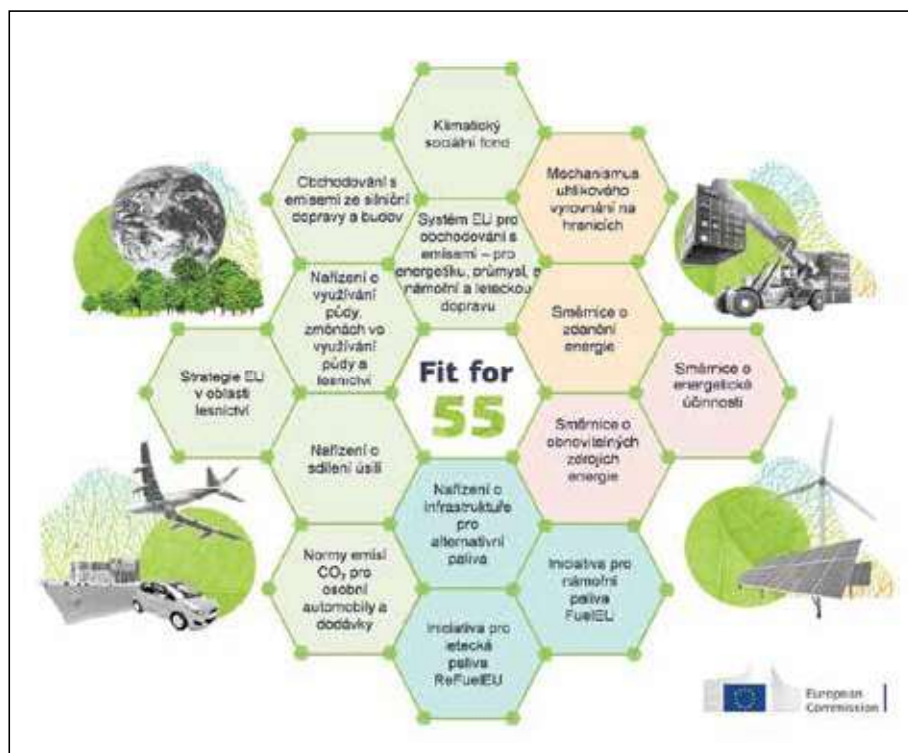
Jen několik měsíců po přijetí posledních legislativních aktů z tzv. Zimního balíčku představil v prosinci 2019 nový kabinet pod vedením Ursuly von der Leyen ještě ambicióznější a komplexnější strategii pro ozelenění evropské ekonomiky jako celku, Zelenou dohodu pro Evropu, tzv. Green Deal. Zelená dohoda pro Evropu má EU nasměrovat na cestu k ekologické transformaci s konkrétním cílem snížení emisí o 55% do roku 2030 oproti referenčnímu roku 1990 a dosažení klimatické neutrality do roku 2050.

Fit for 55 – legislativní cesta k transformaci

Sdělení „*Fit for 55*“: *plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě* bylo publikováno dne 11. prosince 2019 a vyvolalo v podstatě okamžitou odezvu. Komise představila nebývale rozsáhlou koncepci zásadní transformace evropské ekonomiky, která se dotýká oblasti klimatu, nakládání s půdou, energetiky, dopravy i průmyslu, přičemž energetika zde pochopitelně hraje klíčovou roli. Hlavní cíle v oblasti klimatu byly navíc právně zakotveny v tzv. Evropském právním rámci pro klima, tzv. Climate law ze dne 30. června 2021.

Cílem balíčku Fit for 55 je převést „politické“ ambice Zelené dohody do podoby právních předpisů, samotné sdělení je ale pouze nelegislativním aktem, který takřkajíc dává nahlédnout do připravovaných právních norem. Mamutí balík legislativy (ať už se jednalo o revize nebo nové legislativní návrhy) byl představen o rok a půl později, přesněji dne 14. července 2021 a zahrnoval následující:

- **návrh na revizi systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS), včetně jeho rozšíření na lodní dopravu, revizi pravidel pro emise z letecké dopravy a zřízení samostatného systému obchodování s emisemi určeného pro oblast silniční dopravy a budov,**
 - návrh na (další) omezení emisního stropu a zavedení vyššího faktoru ročního snížení počtu emisí
 - členské státy by měly využívat příjmy z povolenek pouze pro financování „zelených“ projektů s důrazem na zranitelné sektory ekonomiky, jako jsou sociálně slabé skupiny obyvatel, vyloučené lokality apod.
 - zrušení volných povolenek pro sektor letecké dopravy a zavedení povolenek pro námořní dopravu
 - rozšíření systému povolenek i do jiných sektorů - nový systém povolenek pro pozemní dopravu a sektor budov
 - předběžná dohoda Rady a Evropského parlamentu o ETS pro sektor letectví přijata dne 7. prosince 2022

Obr. 2: Přehled sektorů a iniciativ v rámci strategie „Fit for 55“

Zdroj: Sdělení „Fit for 55“: plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě

- **návrh na revizi nařízení o sdílení úsilí týkajícího se cílů členských států v oblasti snižování emisí v odvětvích mimo EU ETS,**

- cíle pro snížení emisí pro budovy, silniční a vnitrostátní námořní dopravu, zemědělství, odpadové hospodářství a malá průmyslová odvětví zohledňující HDP jednotlivých států EU

- **návrh na revizi nařízení o zahrnutí emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF),**

- celoevropský cíl pro odstraňování uhlíku přírodními jímkami (310 milionům tun emisí CO₂ do roku 2030), dosažení klimatické neutrality při využívání půdy, lesnictví a zemědělství do roku 2035
- předběžná dohoda Rady a Evropského parlamentu o LULUCF přijata dne 11. prosince 2022

- **návrh na změnu nařízení, kterým se stanoví emisní normy CO₂ pro osobní automobily a dodávky,**

- cíl snížení průměrných emisí nových automobilů o 55 % od roku 2030 a o 100 % od roku 2035 ve srovnání s úrovněmi roku 2021
- cíl nulových emisí pro všechny nové vozy registrované od roku 2035
- předběžná dohoda Rady a Evropského parlamentu o emisích v osobní a nákladní dopravě byla přijata dne 27. října 2022

- **návrh na revizi směrnice o obnovitelných zdrojích energie (RED II),**

- navyšuje cíl na 40% podíl obnovitelných zdrojů do roku 2030, tomuto cíli přispějí všechny členské státy a jsou navrženy konkrétní cíle pro využití obnovitelné energie v dopravě, vytápění a chlazení, budovách a průmyslu
- jsou posílána kritéria udržitelnosti pro využívání bioenergie a členské státy musí navrhnout režimy podpory pro bioenergii tak, aby byl respektován kaskádový princip využití dřevní biomasy
- navrženy odvětvové dílčí cíle pro využití obnovitelných zdrojů a urychlení povolovacích řízení
- pro tento návrh byl zatím v Radě přijat pouze obecný přístup

- **návrh na přepracování směrnice o energetické účinnosti (EED),**

- vyšší závazný roční cíl snížení spotřeby energie na úrovni EU; bude určovat, jak se stanoví vnitrostátní příspěvky a téměř zdvojnásobí roční povinnost členských států šetřit energií
- povinné renovace pro veřejný sektor (3% budov každý rok)
- pro tento návrh byl zatím v Radě přijat pouze obecný přístup

- **návrh na revizi směrnice o zdanění energie,**

- daňový systém energetických produktů musí podporovat ozelenění ekonomiky a jednotný evropský trh, zdanění má podpořit čisté technologie a odstraňovat výjimky a snížené sazby podporující používání fosilních paliv

- **návrh mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích (CBAM),**

- nový návrh nařízení na zavedení „emisní povolenky“ na dovoz některých produktů tak, aby zvyšování ambicí v EU nevedlo k „úniku uhlíku“
- tlak evropského snižování emisí přispěje ke globálnímu poklesu emisí, místo aby byla evropská produkce náročná na emise CO₂ vytlačována do třetích zemí
- cílem je také povzbudit průmysl mimo EU a naše mezinárodní partnery k zavedení podobných opatření
- předběžná dohoda Rady a Evropského parlamentu o CBAM byla přijata dne 13. prosince 2022

- **návrh na revizi směrnice o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva,**

- souvisí s návrhem na emisní normy pro osobní a nákladní automobily, přechod na bezuhlíkové automobily je nutné podpořit výstavbou infrastruktury
- instalovat dobíjecí a čerpací stanice v pravidelných intervalech na hlavních dálnicích: každých 60 kilometrů pro elektrické nabíjení a každých 150 kilometrů pro tankování vodíku
- nařízení vyžaduje, aby také letadla a lodě měly přístup k čistým dodávkám elektřiny ve velkých přístavech a na letištích
- pro tento návrh byl zatím v Radě přijat pouze obecný přístup

• iniciativu ReFuelEU Aviation týkající se udržitelných leteckých paliv,

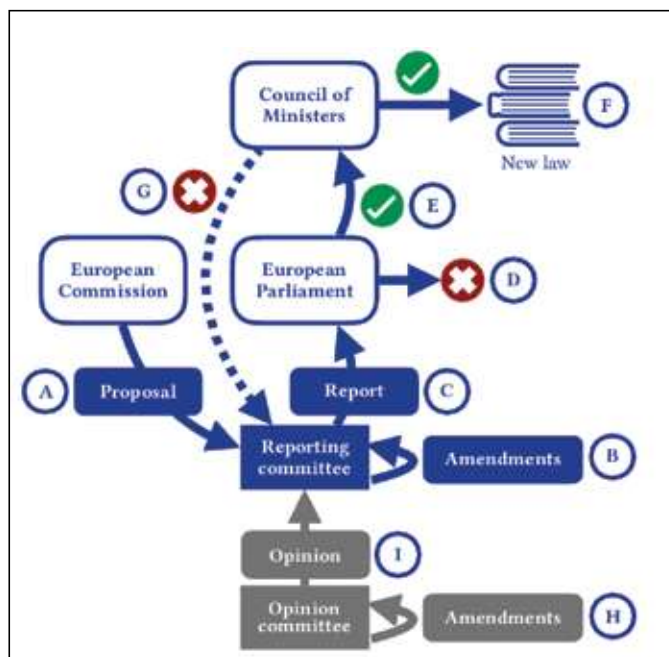
- nový návrh na zavedení povinnosti dodavatele přímíchat více udržitelných leteckých paliv do leteckého paliva používaného na letištích v EU, včetně syntetických nízkouhlíkových paliv (e-paliva)

• iniciativu FuelEU Maritime týkající se zeleného evropského námořního prostoru,

- cílem je stimulovat zavádění udržitelných námořních paliv a technologií s nulovými emisemi stanovením maximálního limitu pro obsah skleníkových plynů v energii využívané loděmi plujícími do přístavů v EU
- pro tento návrh byl zatím v Radě přijat pouze obecný přístup

• sociální fond pro klimatická opatření,

- zavedení nového nástroje finanční podpory pro ty domácnosti nebo podniky, které nejvíce ovlivnilo zavedení systému emisních povolenek pro silniční dopravu a sektor budov

Obr. 3: Schéma řádného legislativního postupu
 Zdroj: <https://www.researchgate.net>

- předběžná dohoda Rady a Evropského parlamentu o sociálním fondu byla přijata dne 18. prosince 2022

Dne 15. prosince 2021 byly zveřejněny další návrhy zaměřené na dekarbonizaci trhu se zemním plynem, podporu využívání vodíku a snížení emisí metanu. V rámci tzv. plynárenského balíčku bylo navrženo následující:

- návrh na revizi směrnice o energetické náročnosti budov (EPBD),
- návrh nařízení o snižování emisí metanu v odvětví energetiky,
- návrh směrnice a návrh nařízení o společných pravidlech pro vnitřní trh s plynem z obnovitelných zdrojů, se zemním plynem a s vodíkem

Cílem návrhů o společných pravidlech pro vnitřní trh s plynem je usnadnit integraci obnovitelných a nízkouhlíkových plynů do stávající plynárenské sítě. Dále Komise navrhuje harmonizaci pravidel pro kvalitu plynu a zajištění přístupu k terminálům LNG a skladování plynu pro obnovitelné a nízkouhlíkové plyny, stejně jako větší transparentnost využívání terminálů a zásobníků.

Přijímání nové legislativy a výhled do budoucna

Každý z legislativních návrhů Fit for 55 a plynárenského balíčku je aktuálně v jiné fázi projednávání. Stejně jako v minulosti existuje pochopitelně snaha přijímat návrhy v určitých balíčcích, zvláště v případě, kdy jsou spolu provázány. Evropská komise pod tlakem mimořádné krizové situace vyvolané válkou na Ukrajině vydala v uplynulém roce řadu legislativních aktů dočasné či trvalé povahy k zastropování ceny elektřiny i plynu nebo návrh na reformu legislativy o solidaritě v plynárenství.

V rámci legislativního procesu není překvapením, že se výsledný text od původního návrhu Komise liší. V případě Evropského parlamentu je obvyklé, že ambice promítnuté Evropskou komisí do prvotního návrhu zvyšuje, u Rady (Rada Evropské unie) lze naopak čekat spíše snižování. Není to ale samozřejmě pravidlem, záleží na politických ambicích i citlivosti jednotlivých témat v národním kontextu.

Zásadní je na půdě Rady přijetí tzv. obecného přístupu, v Evropském parlamentu prochází každý návrh strukturou parlamentu od příslušného výboru až po potvrzení návrhu plénem. Následuje třístranné jednání, tzv. trialog, kde mezi sebou jednájí zástupci Evropského parlamentu vedení zpravodajem pro daný návrh, zástupci Rady pod vedením zástupců předsednické země a zástupci příslušného direktorátu Evropské komise či příslušného kabinetu komisaře. Výstup z tzv. trialogu musí být formálně přijat na půdě Evropské rady i Parlamentu a poté následuje implementace na národní úrovni.

Proces přijetí legislativních aktů na úrovni Evropské unie je velmi komplexní a dává do jisté míry odpověď na výhradu, že Evropská unie není dostatečně akceschopná.

Zároveň však existuje ve všech fázích tohoto procesu prostor pro akci ze strany členských států – ať už v rámci Rady, Evropského parlamentu či například veřejných konzultací. Události posledních měsíců navíc ukázaly, že v případě ohrožení základních potřeb občanů EU je možné využít velmi efektivní a rychlé nástroje pro přijetí nové legislativy. Ve zrychleném jednání bylo přijato například Nařízení ze dne 5. srpna 2022 o koordinovaných opatřeních ke snížení poptávky po plynu a další akty, které Evropská komise přijala od září do prosince 2022 v reakci na situaci na trhu s elektřinou a plynem. Analýze těchto legislativních opatření se však s ohledem na vymezený prostor nevěnuji.

Závěr

Z uvedeného přehledu iniciativ v oblasti energeticko-klimatické politiky Evropské unie je zřejmý trend přesunu většího množství pravomocí na unijní úroveň a současně velký tlak na zvyšování ambicí. To vše při zachování odpovědnosti členských států za vlastní energetický mix, jak uvádí Smlouva o fungování Evropské unie.

Vzhledem k současné propojenosti energetických trhů EU takřka není na národní úrovni možné podnikat jiná než fiskální opatření, což se v současné extrémní situaci jeví jako nedostatečné. Evropská komise už prostřednictvím předsedkyně Ursuly von der Leyen avizovala, že současný energetický trh není schopen na krizi účinně reagovat a je nutné jeho design přebudovat. Evropská komise připravuje dle svých slov cílenou revizi některých legislativních aktů, která by měla být představena v první polovině tohoto roku. Důležitým krokem je veřejná kon-

zultace, která byla zahájena 23. ledna 2023. Termín pro podání připomínek je do 13. února.

Práce Evropské komise na novém designu trhu vyvolává řadu otázek a zároveň zpožďuje implementaci dalších aktů, například nařízení, kterým se stanoví rámcový pokyn pro přidělování kapacity a řízení přetížení, tzv. nařízení CACM. Je otázkou, zda nová legislativa bude lépe odpovídat potřebám dnešního světa nebo naopak vnese do energetického trhu více intervencí či investiční nejistoty. Poslední legislativní akty přijaté ve druhém pololetí roku 2022 však pozitivně ukazují, že je snaha dohodnout společné postupy na úrovni členských států. Zde lze ocenit významnou a efektivní roli českého předsednictví v Radě Evropské unie při nalézání shody mezi státy EU.

V souvislosti s energetickou krizí vyvolanou ruskou agresí na Ukrajině vidíme v energetice extrémní nejistotu i zpochybnění evropské klimatické ambice. Na druhou stranu je to ale právě Zelená dohoda a rychlý přechod od dovážených fosilních paliv na alternativní zdroje, který může státům Evropské unie pomoci překonat krizi. V zásadě tedy existují dva scénáře: buď se do budoucna na unijní úrovni bude přelévat více pravomocí a transformace ekonomiky se urychlí, nebo se členské státy naopak uchýlí k jednostranným řešením, která mohou v důsledku vést až k dekompozici jednotného evropského trhu – a to nejen v oblasti energetiky.

Literatura:

- [1] Kolektiv autorů: *Trh s elektřinou. Úvod do liberalizované energetiky. Asociace energetických manažerů, Praha 2016, str. 27*
- [2] <https://eur-lex.europa.eu/>
- [3] <https://www.eea.europa.eu/>
- [4] <https://unfccc.int/>
- [5] <https://ec.europa.eu/commission/presscorner>
- [6] <https://ec.europa.eu/>
- [7] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/>
- [8] <https://www.europarl.europa.eu/>
- [9] <https://www.consilium.europa.eu/>
- [10] <https://euroskop.cz/>
- [11] <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/>
- [12] <https://www.euronews.com/>
- [13] www.statista.com
- [14] <https://www.researchgate.net>

Ing. Kateřina Novotná

je absolventkou Národohospodářské fakulty VŠE v Praze. Mezi lety 2014–2019 pracovala jako poradkyně místopředsedy Evropského parlamentu se zaměřením na cirkulární ekonomiku, průmysl, energetiku a kybernetickou bezpečnost. Má ale zkušenosti i z oblasti PR, politických kampaní a event managementu. V současnosti pracuje jako specialista odboru Rozvoj trhu v OTE, a.s., kde se zaměřuje především na evropský legislativní proces a komunikaci v rámci jednotlivých evropských projektů propojování trhu. Zároveň se věnuje datové žurnalistice.